

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

ROMAÜGYEKÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/17/7/2017

EMLÉKEZTETŐ
2017. MÁJUS 12. 11.30

Helyszín: Start Tanoda, Bagamér

Időpont: 2017. május 12. 11.30

Tárgy: Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport Ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

1. napirendi pont: Ügyrend megtárgyalása

Langerné Victor Katalin társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár köszöntötte a résztvevőket. Elmondta, hogy a jelenlegi megint egy rendhagyó ülés, amely olyan helyszínen kerül megtartásra, ahol szó lehet romaügyről, felzárkózásról. A következő ülés Budapesten lesz megtartva, mert számos olyan tag van, aki vidékre nem tud eljönni. Ennek ellenére szeretné, hogy ez a szokás megmaradjon, mert a Munkacsoport lényege nem az, hogy egymással beszélgessenek a tagok, hanem az, hogy találkozzanak azokkal, akik a terepen dolgoznak. Fontos, hogy tőlük kérdezhessen a Munkacsoport, de ők is kérdezhessenek és elmondhassák a véleményüket. **Langerné Victor Katalin** elmondta, hogy az előző ülésen már volt szó az ügyrend módosításáról, de napirenden tartotta, mert vannak a tagok között, akik semmilyen aktivitást nem mutatnak, annak ellenére, hogy jelentkeztek a Munkacsoportba. Hangsúlyozta, hogy ezt a munkát szeretné komolyan venni, mert fontos az együtt gondolkodás, sajnálja, hogy pont a legnagyobb szervezetek nem jönnek. Elmondta, hogy azért írt levelet a Munkacsoport tagjainak, hogy vegyék komolyan ezt az ügyet, és azokat az embereket, akik az életüket szánják arra, hogy romaügyben, felzárkózásban eredményt érjenek el. **Jakus László** javaslata nem támogatható, mely szerint kizárható legyen a Munkacsoport nem aktív tagja, mert erre az Emberi Jogi Munkacsoportról szóló 1039/2012 (II. 22.) Korm. határozat nem ad lehetőséget. **Völner Pál** államtitkár úrnak, az Emberi Jogi Munkacsoport (a továbbiakban: EJMCS) elnökének javasolni fogja, hogy a Munkacsoport vegye komolyabban a tagok részvételét az üléseken. A levél kiküldése után az Amnesty International Magyarország (a továbbiakban: AI) jelezte, hogy megszünteti a tagságát a Munkacsoportban.

Józsa Teodóra, az EJMCS Titkárságának képviselőjében elmondta, hogy az AI a gyűlölet-bűncselekmények témája miatt jelölte meg ezt a Munkacsoportot, de ez a téma átkerült az Egyéb Politikai és Polgári Jogokért Felelős Tematikus Munkacsoportba, annak a Munkacsoportnak az üléseire rendszeresen járnak. Hozzáfűzte, hogy a Református Rehabilitációs Alapítvány is kezdeményezte a kilépését a sok elfoglaltságukra hivatkozva, mert az Alapítvány drog-rehabilitációval foglalkozik, szintén tagja az Emberi Jogi Kerekasztalnak, és más Tematikus Munkacsoportnak. Most kezdeményezték a felvételüket a Gyermekek Jogaiért Felelős Tematikus Munkacsoportba.

Langerné Victor Katalin sajnálatát fejezte ki a kilépésekkel kapcsolatban. Az AI-val kapcsolatban elmondta, hogy az a szervezet, amelyik komoly véleményt fogalmaz meg romaügyben, annak itt van a helye, fontos, hogy egy fórumon legyünk és találkozzon a megvalósításával. Sajnálja, hogy az AI pont a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoportból lép ki, függetlenül attól, hogy más munkacsoportokban benne van. Itt fontos, valós, élő információkhoz jutottak volna. Természetesen tudomásul veszi a döntésüket. Felvette a tagok számának bővítését, amennyiben nincs akadálya. Kéri, hogy a jelenlegi tagok kezdeményezzék új szervezetek belépését.

Józsa Teodóra elmondta, hogy nincs akadálya új szervezetek belépésének, Völner Pál elnök úr azért is értett egyet azzal, hogy a pályázatát kikerüljön az ügyrendből, mert jelentkezésre, illetve meghívásra, Elnök Asszony jóváhagyásával is lehet új szervezeteket felvenni.

Langerné Victor Katalin bátorította a tagokat, hogy közösen gondolkodó, kreatív, építő kritikával rendelkező civil szervezeteket szólítsanak meg.

Józsa Teodóra jelezte, hogy a tagok részére kiküldött ügyrend annyiban változott, hogy a Református Rehabilitációs Alapítványt törölték az Ügyrend III. 2. pontjából.

Langerné Victor Katalin jelezte, hogy lesz majd droggal kapcsolatos téma napirenden. Sajnos a telepeken élők élete sokszor összefügg a droggal, a probléma egyre jobban terjed. Figyelnek rá, célzottan dolgoznak ez ellen. Javasolta, hogy ha napirenden lesz a téma, hívjuk meg az Alapítványt.

Józsa Teodóra jelezte, hogy van arra lehetőség, hogy adott ülésre nem tag civil szervezeteket hívjanak meg eseti jelleggel.

Langerné Victor Katalin kérte a jelenlévőket, hogy a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport Ügyrendjéről szavazzanak. A tagok egyhangúlag igennel szavaztak.

2. napirendi pont: Stratégiai Monitoring Jelentés

Langerné Victor Katalin a napirendi pont bevezetéseként elmondta, hogy a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiának (a továbbiakban: Stratégia) van egy intézkedési terve, melyről minden évben jelentést tesz a Helyettes Államtitkárság. Az elkészült jelentések nyilvánosak, amíg készül, addig nem nyilvános. Fontosnak tartja, hogy azokkal a

bizottságokkal, munkacsoportokkal, akikkel együtt dolgoznak és romaügyekkel foglalkoznak, azok még a megjelenése előtt lássák, hogy legyen lehetőségük észrevételeket tenni.

Ulicska László, az EMMI Felzárkózási Erőforrások Főosztályának vezetője elmondta, hogy a Stratégia egy tíz éves stratégia, mely 2020-ig szól és három hároméves intézkedési tervből áll. 2014-ben frissítették a stratégiát, most telik le a második hároméves időszak. Ilyenkor visszatekintenek a stratégiára, az adataira és a hozzá kapcsolódó társadalmi folyamatokra. Ennek figyelembe vételével készül el a következő intézkedési terv, amely jövőre lesz aktuális és a 2018-2020. évre szól. Az előző intézkedési tervet a kormány 2015-ben fogadta el. A stratégia keretét az alábbi öt korábban futott programok adják: a Roma Integráció Évtizede Program, a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia, az EU2020 – Nemzeti Reform Program, „A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszere 2020-ig” és „A telepszerű lakhatás kezelését megalapozó szakpolitikai stratégia”. A stratégia fő célja, hogy a roma népességet, illetve a mélyszegénységet, a gyermek szegénységet illető problémákat kezelje. A statisztikai és szociológiai adatok alapján ezek jelentik a legnagyobb problémát, ezeken a pontokon érdemes hatékonyan beavatkozni. A legfontosabb beavatkozási pontok az alacsony iskolai végzettség megszüntetése, a területi szegregáció oldása. A roma származás a diszkrimináció értelmében jelent problémát ebben az összefüggésben. A stratégia célrendszerét egy problématerképhez kapcsolódóan építették fel, 11 konkrétan megfogalmazott célja van. A problémák kezelésére vonatkozó intézkedéseket hét beavatkozási területen belül foglalmazták meg. Ez nem csak roma stratégia, hanem egy általános mélyszegénység, gyermek szegénység területi problémák kezelésére is vonatkozó stratégia. A legfőbb célkitűzés az Európa2020 Stratégiának is fő célkitűzése, amely 450 ezer fővel csökkentené azoknak az embereknek a számát, akik szegénységben élnek az európai uniós statisztikai adatok szerint. Magyarország közeledik ehhez a kitűzött célhoz, sok tekintetben javul a helyzet, illetve a gazdasági válság után javuló társadalmi környezet látszik a szegénységi mutatókon is. A nagy szegénységi mutatók, munkanélküliségi mutatók javulnak, de vannak területek, ahol még bőven van teendő. A stratégia előrehaladását statisztikai adatok széles körével vizsgálják, fontos a részletekre való odafigyelés. A hároméves intézkedési tervet a 1672/2015. (IX. 22.) Korm. határozat fogalmazza meg, 7 beavatkozási területen, 95 intézkedés. A beszámoló, amit a Kormány készítenek az ennek a beavatkozási tervnek a pontjain halad végig. *1. Gyermek jól-lét területét érintő feladatok* Ezek a koragyerekkori fejlesztéseket érintő programok, a Biztos Kezdet Gyerekházak, amelyek fontos és hosszabb távon is fenntartandó kezdeményezés. Ez egy jó modell, amelyeket uniós fejlesztésekkel alapoztak meg, a működő rendszert utóbbi időszakban már hazai finanszírozással működtetnek. A gyermekétkeztetésbe bevont gyermekek köre az utóbbi időszakban folyamatosan bővült, illetve kiterjed a nyári időszakra is, ami egy nagyon elemi probléma kezelését jelenti. *2. Az oktatás területét érintő feladatok* A különböző ösztöndíjprogramok, a Tanoda Program, rendszerszerű segítséget nyújtanak a létező intézmények mellett. Fontos a fejlesztésekben megtalálni a középutat, hogy kellően rugalmas legyen ahhoz, hogy a problémákra jól reagáljon és kellően intézményesült ahhoz, hogy hosszú távon is finanszírozható legyen. Egyfelől nem szabad túlszabályozni, mert azzal megfojtjuk a problémákra való friss reagáló képességet, másfelől viszont muszáj kereteket szabni a fejlesztésnek. A Stratégia által érintett intézményekre és szolgáltatásokra általában nem

alkalmazhatóak azok a rigid szabályrendszerek, amelyeknek a keretében az iskolák, családsegítő szolgálatok, más intézmények működnek. Szabadabb, rugalmasabb szolgáltatásra van szükség, amelyeket hazai forrásból, mégis szabályozott intézményes keretek között kell tudni finanszírozni. A Tanoda egy ilyen szolgáltatás. A beszámolóban szerepelnek a különböző ösztöndíjprogramok, hogy melyikre mennyit költöttek, hány gyereket érint. A Helyettes Államtitkárságnak kifejezett szándéka megvizsgálni, hogy ezeknek az ösztöndíjprogramoknak az összehangoltsága, együttműködése, párhuzamosságai hogyan lehetnének még javíthatók annak érdekében, hogy a szolgáltatás jobban működjön.

3. *A foglalkoztatással, képzéssel, gazdasági integrációval összefüggő feladatok* A szokásos foglalkoztatási programoknak nagy szerepük van, a roma népesség és a társadalmi felzárkózás szempontjából a legfontosabbak azok, amelyek hozzásegítik az embereket ahhoz, hogy a munkaerőpiacra képesek legyenek belépni. Sok probléma (például a drog-probléma) akadályozza az embereket abban, hogy képesek legyenek részt venni a segítő programokban, amelyek révén képzettséget szerezhetnek, és értékesebb munkaerőként jelenhetnének meg a munkaerőpiacon. Fontos célcsoportnak tekintik a roma népességben belül a nőket, részint a speciális problémák miatt, amelyek a roma népességben a nőkre hárulnak, részint azért, mert rajtuk keresztül lehet a családot, a közösséget megszólítani. A közfoglalkoztatásra átmeneti megoldásként tekintenek. A közfoglalkoztatási programok kivezető utak a munkanélküliségből, egyre több képzés, illetve szociális gazdaság típusú kezdeményezés kapcsolódik ezekhez a programokhoz.

4. *Az egészségügy területére vonatkozó feladatok* Két fő iránya van a stratégiának ezen a beavatkozási területen. A hiányzó szolgáltatások pótlása azokon a területeken, ahol nem elérhetőek az egészségügyi szolgáltatások, illetve a szűrőprogramok.

5. *A területi hátrányok csökkentésével, lakhatási problémákkal összefüggő feladatok* Ezen a beavatkozási területen a zászlóshajó a telepprogram, amely folytatódik. Sok más program mellett a telepprogramról még nem tudnak beszámolni, mert a II. intézkedési terv-időszakban jelentek meg a pályázatok, így nem lehet tudni, hogy a most megjelent pályázatok hány települést, hány telepet fognak elérni.

6. *A bevonással, szemléletformálással kapcsolatos feladatok* A klasszikus antidiszkriminációs programok tartoznak ide, amelyek nem kifejezetten célzott információközlések a diszkrimináció helytelenségére vonatkozóan, hanem az egyes programokban jelennek meg antidiszkriminációs elemek, amelyek a közösségek együttélését próbálják támogatni, helyi konfliktusok kezelésében segítik a közösségeket.

7. *A stratégia megvalósításának koordinációját szolgáló intézkedések* Külön fejezet szól a Stratégia nyomon követéséről, adatgyűjtéseket fejlesztenek, amelyek megmutatják, hogy a stratégiának milyen hatásai, eredményei vannak. Nyomon követik a stratégia intézkedési tervét, amelynek az eredménye az éves jelentés. Ennek keretében kérdőívet küldenek az intézkedésért felelős államtitkárságoknak, helyettes államtitkárságoknak, amelyben a hozzájuk tartozó kormányhatározati pontokról beszámolnak, ezekből készíti el a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárság az éves jelentést a Kormány részére. Ez egy viszonylag hosszú folyamat, rengeteg intézkedést, rengeteg információt kell egyeztetni. A program-monitoring rendszer követi nyomon, hogy milyen tevékenységeket végeznek. Az indikátor rendszer mutatja meg, hogy eközben mi történik a társadalomban, ezek a társadalmi körülmények változásainak nyomon követését szolgáló statisztikai adatok. Tervezik egy félidei értékelés készítését a stratégia végrehajtásáról, amely jövőre születhet meg, mert akkor állnak majd rendelkezésre az adatok

az első öt évről. A stratégia programjainak végrehajtásáról is készítenek ötéves áttekintést, amely most van folyamatban. A megszülető dokumentumok a romagov.kormany.hu weboldalon elérhetőek lesznek. Nem csak hazai beszámoló születik, az Európai Uniónak is készítenek beszámolót, ez az NRCP/COM jelentés. Egyéb nemzetközi szervezet részére is ugyanebből az adattárból készülnek a jelentések.

Duka László, a Cigányokért Szociális és Kulturális Egyesület képviselőjében a mentorhálózatról érdeklődött.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a háttérintézményekben a szerződéskötések most zajlanak.

Ulicska László elmondta, hogy a beszámolónak el kell készülnie május végéig, így a folyamatban lévő programokkal kapcsolatban azt tudják leírni, hogy ahogy az adott program éppen milyen stádiumban van.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a monitoring figyeli a programok indítását is aszerint, hogy indul, késik, vagy egyáltalán nem indul. A mentorprogram a késők között van.

Jakus László, a Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület képviselőjében a nyomon követéssel kapcsolatban megjegyezte, hogy a romagov.kormany.hu oldalon a legutolsó hír 2016. augusztus 2-ai. Pedig jó lenne, ha a civil szervezetek innen is tudnának tájékozódni.

Varga Szamanta Judit, a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkári Titkárság munkatársa elmondta, hogy most készül az új weboldal. Az eddigi hírek feltöltése folyamatban van. Kis türelmet kért a résztvevőktől a weboldal újraindulásáig. Az új weboldal könnyebben értelmezhető és felhasználóbarát lesz, rá lehet majd keresni aktuális és lejárt pályázatokra és felzárkózással kapcsolatos hírekre.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy az új weboldal készítése mellett már nem volt arra kapacitás, hogy a régit is üzemeltessék. Ígéretet tett rá, hogy a weboldal indulásakor értesíteni fogják a Munkacsoportot. Hangsúlyozta, hogy míg a korábbiakban csak a beszámolók voltak fent, az új weboldalon az eredmények is fent lesznek, diagramokkal, táblázatokkal. Felvetette, hogy a weboldal nyilvánossá tétele előtt a Munkacsoport tagjai megismerhessék és észrevételezhessék az új weboldalt, esetleg új ötletekkel, javaslatokkal élhessenek.

Barkóczy Gizella, a Roma Nővédelmi Szervezet képviselőjében a mentorprogrammal kapcsolatban javasolta a hálózat bővítését, illetve a mentorok továbbképzését. Véleménye szerint a mentorok nagyon fontos tevékenységet végeznek, szükség volna rájuk minden intézményben, vidéken és fővárosban egyaránt.

Langerné Victor Katalin megerősítette a mentorok fontosságát. A felzárkózás szakpolitika eredményének tartja, hogy egyre több programban van mentor. Már nem csak felzárkózási programokban vesznek részt, hanem GINOP-os, munkaügyi és más programokban is. Ez egy jó befektetés, nagy segítséget jelent. A mentorprogramokkal kapcsolatban elmondta, hogy az EMMI háttérintézménye, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: SZGYF) hirdeti meg a mentor állásokat. Ezek nyilvános pályázaton meghirdetett állások.

Felhívta rá a figyelmet, hogy az SZGYF honlapját, a megyei kirendeltségek honlapját érdemes figyelni, mert folyamatosan veszik fel a kiemelt programokba a mentorokat. Lesznek mentorok az „Aktívan a tudásért” képzésprogramban is. A „Nő az esély” programban is dolgoznak mentorok, ahogy nő a programba bekerülő hölgyek létszáma, úgy kerülnek be az újabb mentorok. Az országos mentorprogramban is van még jó néhány hely. **Langerné Victor Katalin** elfogadja **Barkóczy Gizella** javaslatát, egyetért azzal, hogy a mentorok képzésére szükség van. A kiemelt projektben van képzés a mentoroknak. Elmondta, hogy az előző „Nő az esély” programban dolgozó mentorok közül, a program lejártá után az SZGYF sokakat országos koordinátorként foglalkoztatott tovább, mert annyira meg voltak elégedve a munkájukkal. Ezt a segítő szakmát meg lehet tanulni. Érdemes megvizsgálni a lehetőségét kifejezetten felzárkózási mentorok képzésének. Elmondta, hogy az „Útravaló” ösztöndíjprogram hiányossága volt korábban a mentorképzés. Egy 2014-es felmérés alapján derült ki, hogy a mentoroknak nem volt még ilyen fajta képzése. Pótolni fogják ezt a hiányosságot, annak érdekében, hogy ha bárki, bármilyen felsőfokú végzettséggel indul mentornak, az egységes képzést kapjon.

Barkóczy Gizella elmondta, hogy egy másik jelentésben az állt, hogy Magyarországon a romák túl érzékenyek. Nem ért egyet vele, hogy egy magyarországi roma helyzetről szóló jelentés csak erről szóljon. Ki kell bővíteni a jelentéseket a valós helyzetekkel.

Langerné Victor Katalin hangsúlyozta, hogy a hivatkozott jelentést nem a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárság készítette. Elmondta, hogy van egy EU Bizottsági pályázat, amelynek keretében civil szervezetek jelentkezhetnek nemzeti roma és felzárkózási stratégiák értékelésében való részvételre. Jó lenne, ha minél többen jelentkeznének. A Munkacsoport tagjai részére megküldik majd az elérhetőséget, ahol erre az értékelési feladatra lehet jelentkezni. Szervezetek jelentkezhetnek erre, nem magánszemélyek: (https://cps.ceu.edu/sites/cps.ceu.edu/files/attachment/project/2842/roma-civil-monitor-call-hungarian_0.pdf)

Ulicska László hozzátette, hogy ez a pályázat fontos dolog, arra törekszik, amire az Államtitkárság is a beszámoló készítésekor, hogy adatokat használjon, tényleg dolgozzon, elérhető statisztikákon alapuljon. A honlapon fent lesznek a statisztikák is, amelyeket a beszámoló elkészítésekor használtak. Üdvöznél, ha lenne egy külső értékelés is, amely valami közös alapról indul, fontos, hogy a kívülálló is lássa ezeket az adatokat. A Bizottsági pályázattal kapcsolatban elmondta, hogy ez egy bonyolultnak látszó pályázat, de van hozzá segítség, a CEU szakemberei nyújtanak hozzá támogatást, magyar nyelven lehet beadni. A Bizottságnak kifejezetten az a célja, hogy helyben segítse hozzá a civil szervezeteket ahhoz, hogy a kormánnyal együttműködve a stratégia nyomon követésében vegyenek részt.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a Stratégiai Monitoring Jelentés június elején kerülhet a Kormány elé, május 17-én belső egyeztetése lesz, majd közigazgatási egyeztetésre kerül. Megkérdezte, hogy a közigazgatási egyeztetésen van-e lehetőség hivatalos véleményeztetésre akár a Munkacsoport keretében?

Ulicska László elmondta, hogy a közigazgatási egyeztetéssel párhuzamosan kapja meg a szöveget a Roma Koordinációs Tanács (ROK-T) és a Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság.

Langerné Victor Katalin megkérdezte, hogy van-e akadálya annak, hogy a Tematikus Munkacsoport is megkapja.

Ulicska László elmondta, hogy nincs akadálya. Hozzátette, hogy a véleményeztetések kapcsán az a fontos, hogy a szöveghez tegyenek észrevételt. Ez egy kötött formájú beszámoló, amely a programokról szól. Érdemes a szöveghez ragaszkodva, szinte szövegszerű észrevételeket tenni, mert akkor az be tud kerülni az anyagba. A romapolitikáról szóló átfogó vélemények nem beépíthetők az anyagba. A Helyettes Államtitkárság a valóságot és a számadatokat igyekszik összekötni, erre valók azok az értékelések, amelyek konkrét projekteket vizsgálnak meg. A területen fogalmazzák meg azokat a szakpolitikai ajánlásokat, arra vonatkozóan, hogy mit kellene másként csinálni annak érdekében, hogy a Tanoda, a Gyerekházak, egyéb programok jobban tudjanak működni. A Gyerekházakról a HÉTFA Kutatóintézet készített egy áttekintést, szeretnék, ha egyre több ilyen értékelés készülne.

Langerné Victor Katalin ajánlotta, hogy érdemes végigolvasni a jelentést, mert nagyon tanulságos, hogy az országban mi minden történik. Hosszú folyamat volt az új intézkedési tervet mindenki elfogadtatni, sok egyeztetés zajlott. A megfogalmazott cél elindul a terepre, lesz belőle pályázati útmutató, elkerül egy civil szervezethez, egyházhoz, iskolához és végül a jelentésben olvasható, hogy hogyan valósult meg. Tanulságos, hogy mennyi elkötelezett szervezet van az országban és mennyi minden történik. Várja a véleményeket, mert ez egy hasznos információbázis. Ahogy **Oláhné Balogh Tímea** megfogalmazta, az információ többet ér, mint a készpénz.

3. napirendi pont: Bari-Shej-Nagylány-Fátá Máré pályázat bemutatása

Langerné Victor Katalin a napirendi pont bevezetéseként elmondta, hogy sokáig tabu téma volt az, hogy a roma lányokkal külön foglalkozni kell. Nem mertek erről beszélni, hogy miért pont a lányok, ráadásul romák is, hogy ez gender-kérdés vagy nem gender-kérdés. Az országban nagy szükség van arra, hogy az értékes, okos roma lányoknak legyen jövője, és higgyenek magukban. Tudták, hogy szükség van rá, de azt nem, hogy pontosan milyen segítség kell, ez még ismeretlen terület. Várja a tapasztalatokat, hogy mi az a legjobb segítség, amit az újabb pályázatokhoz biztosítani tudnak.

Budai Klára, az EMMI Gyermekesély Főosztályának felzárkózási referense mutatta be az EFOP-1.4.4-17 Bari-Shej-Nagylány-Fátá Máré pályázatot. Elmondta, hogy a pályázat elsődleges célcsoportja a hátrányokkal küzdő roma, és nem roma lányok. Az első megvalósítási időszaktól kezdve a megvalósítók és a Helyettes Államtitkárság részéről is felmerült a kérdés, hogy mi lesz a fiúkkal, illetve a család férfi tagjaival. Ez a program lányokról kell, hogy szóljon, rajtuk keresztül fog változás történni a családban, amely a jövőre is hatással lesz. A fejlesztés a lányokon keresztül történik, azonban a közösségi eseményeken

részt vehetnek a család férfi tagjai, a fiútestvérek is. Tehát nincsenek teljes mértékben kizárva ők sem a programból. Az elmúlt két tanévben hazai finanszírozásból valósult meg a program előzmény konstrukciója, egy pilot program. Ebben a két évben összesen 285 millió forinttal valósultak meg ezek a programok, melyben 750 lányt értek el. A következő EFOP-os időszakban hosszabb futamidővel valósul meg a program, 24 hónap áll majd rendelkezésre, 2 milliárd forintos keretösszeggel. Ebből egy pályázó 25-30 millió forintos támogatási összegre lesz jogosult kérelmet benyújtani. A legpesszimistább számítás szerint legalább 1300 lányt fog elérni a program. A beavatkozási logika a Helyettes Államtitkárság által megítélt kiemelten kezelendő társadalmi problémák. A program megalkotásakor kifejezett cél volt, hogy olyan alapvető életvezetési tanácsadást, jövőtervezést tartalmazó elemeket, illetve önismerettel kapcsolatos elemeket építsenek a programba. Ezekre az alapvető kompetenciákra minden tini lánynak szüksége van a személyisége fejlődéséhez. A rendezett társadalmi háttérű lányoknak az oktatási rendszer vagy a családi háttér megadja ezt, de a hátrányokkal küzdő lányok ebben segítségre szorulnak. Fontos eleme a programnak a mentorok részvétele. A mentorokon keresztül, az ő kompetenciáik átadásán keresztül történik szinte minden változás. Ezért is támogatják, hogy nagy arányban kerüljenek be legalább érettségivel rendelkező, roma nők a programba mentorként. Természetesen a férfiak ebben az esetben sincsenek kizárva a programból, remek férfi szakemberek vannak a terepen. A programba bekerülő mentorokat is támogatják, az EFOP-3.1.7-17 „Esélyteremtés a köznevelésben” című kiemelt program keretében a mentori felkészítést és szupervíziót fognak kapni. A 2016/17-es tanévben a 2015/16-os tanévhez hasonlóan a program oda koncentrálódik, ahol a legnagyobb szükség van rá, a hátrányos helyzetű településeken. 2015-ben 26, 2016-ban 21 nyertes szervezet valósította meg a tevékenységét. Az EFOP-os kiírásban annyi változás fog történni, hogy a 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet szerinti kedvezményezett járásokban fog megvalósulni a program, valószínűleg nagy eltérés nem fog mutatkozni így sem. A két pilot konstrukcióból rengeteg tapasztalatot szűrték le. Pozitívum, hogy a mentorok és a lányok nem ennek a programnak a keretében találkoztak először egymással, Tanodából, Gyerekházból vagy egyéb programokból már ismerték egymást. A program a mentorok és a lányok bizalmi kapcsolatán alapul. Ez nagy segítség volt a tekintetben, hogy a pilot programokban elég rövid a megvalósítási időszakok voltak. Az iskola, a szülők és a mentor kapcsolata jónak mondható, jól együtt tudnak működni annak érdekében, hogy a tanulást elősegítsék. A bukásmentesség feltételeit meg tudták beszélni. Minden programban nagy hangsúly helyeződött a tanulásra, felkészítő, korrepetáló órákat tartottak a mentorok a lányoknak. Nem csak a tanulásra fókuszáltak, rengeteg szabadidős, sport-, kulturális programban is részt vehettek a lányok. A megvalósítók bemeneti méréseket végeztek a program kezdetén, azért, hogy lássák, honnan indultak és hova tudnak fejlődni a lányok. Ebben a programban nem igazán kézzel fogható eredményeket tapasztalnak, nem tudnak konkrét számadatokat felsorakoztatni. Az eredmények olyan finom eredmények, amelyek nagyon sokat jelentenek; a lányok kommunikatívabbak, jobban megnyílnak a felnőtteknek, könnyebben el tudják mondani a problémáikat, a felnőttek pedig könnyebben tudnak rá reagálni. Az édesanyák és a lányok kapcsolata javult a program segítségével. A lányok célokat tűznek ki maguk elé, amit a megvalósítók és mentorok segítenek véghezvinni. Nagy eredménynek mondható az is, hogy jó visszajelzések vannak a lakosság részéről is a program kapcsán. A jövőre vonatkozó tervek között szerepel az, hogy a család férfi tagjait hogyan lehet a programba aktívabban bevonni.

A pilot programban is bemutattak a lányoknak sikeres nőket, példaképeket állítva eléjük. Ezt a jövőben is szeretnék folytatni, illetve sokkal hangsúlyosabbá tenni ezt a részét a programnak. Rengeteg értékes női program van Magyarországon, szükséges beszélni az ezek közötti átjárhatóságról, együttműködésről is. A program az első benyújtási időszak közepén tart, várják a minél sikeresebb és értékesebb pályázatokat.

Jakus László elmondta, hogy 2015-ben szkeptikus volt a pályázattal kapcsolatban, nem is adta be Szervezet. **Oláhné Balogh Tímea** beszámolóiból látták, hogy milyen komoly eredményei vannak a programnak. Tervezik, hogy az idén beadják a pályázatot. Megkérdezte, hogy a 2 milliárd Ft nem kevés erre a célra.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy nem tudják teljesen felmérni, de elvileg ez az összeg nem kevés. Abban bizonytalanok voltak, hogy mi is a célzott, pontos segítség, azt viszont biztosan tudták, hogy olyan szervezeteket kell megszólítani, akik nem most kezdik el, mert bizalmi kapcsolatra épül a program. Ez a hazai finanszírozású programban szigorú feltétel volt. Nincs olyan sok szervezet, ami annyi előzetes tapasztalattal rendelkezik ebben a témában, hogy érdemben jogosultan tudjon pályázni.

Budai Klára elmondta, hogy a számításaik szerint 60-80 szervezet támogatható, a konvergencia-régiót nem számolva, ez egy elég jó arány a korábbi, 21, illetve 26 szervezethez képest.

Jakus László elmondta, hogy ő nem a civil szervezetek számához mérte az összeget, hanem a probléma nagyságához.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a fokozatosságot muszáj betartani. Elmondta, hogy május 10-én volt az Emberi Jogi Bizottsági meghallgatás. A Bizottság vegyes összetételű. Az ülésen a Gyerekházakról kérdeztek, illetve annak a felzárkózási hovatartozásáról. Mind a három Jobbikos képviselő bejött a meghallgatásra és érdekes volt látni, hogy mennyire népszerű ez a kezdeményezés, hogy mennyire rendszerszintű és őszinte. Még ők is azt mondták, hogy miért csak 112 van, miért nincs sokkal több. Azt válaszolta, hogy nem mindig a számosság fontos. Ha nem tudnak lépésről lépésre haladni, ha a programok mellé nem tudnak megfelelő mentorálást, nyomon követést rakni, akkor az nem sikerül úgy, ahogy akarják. Ezt a programot európai szintre is ki lehet vinni, mint egyedülálló projektet.

Jakus László elmondta, hogy az egyik tanodájukkal együttműködve szeretnék beadni a pályázatot. A konkrét programelemek mellett sok kreatív dolog és innováció kerülhet bele, de a pályázói felület merev. Példaként említette, hogy a lányoknak lehetne támogatást adni akár nyelvtanfolyam elvégzéséhez, de amikor indikatív árajánlatokat kell benyújtani, nehéz az ilyen szigorú tervezés.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy a pályázati felhívást az Államtitkárságon írják, a szakmai tartalomért ők felelnek, de a költségvetést és a jogi kereteket uniós jogszabályok határozzák meg. Ez a rendszer alkalmatlan arra, hogy ennyire rugalmas legyen, de ennyiféle pályázatnál nem is lehetne. Az elkötelezettség ad egy olyan kreativitást az embernek, amellyel meg tudja valósítani a terveit.

4. napirendi pont: Helyi jógyakorlat bemutatása

Oláhné Balogh Tímea elnök asszony bemutatta a Roma Láng Egyesület munkáját. 2006 májusában közhasznú szervezetként lett bejegyezve az Egyesület, melynek fő célja a hátrányos helyzetű tanulók tanulmányi sikerességének elősegítése. Pozitív példát kívánnak felállítani a többi roma ember elé, bebizonyítani, hogy az oktatás kivezető út tud lenni a szegénységből, amelybe a munkanélküliség hosszú évek óta belekényszeríti ezeket a családokat. **Oláhné Balogh Tímea** hangsúlyozta az oktatás fontosságát, az oktatás az, ami őt is, és az utána következőket is kisérti abból a helyzetből, amelyben élnek. Az egyesület célja az oktatás mellett a szociális feladatok ellátása, a hátrányos helyzetű családok segítése. Ennek keretében megpróbálják őket a munkaerőpiacon képzéssel, foglalkoztatással helyzetbe hozni, valamint a családok gyermekeinek hagyományőrző programokat, szabadidős és egyéb kulturális programokat szerveznek. A tevékenységük fontos eleme még az egészségmegőrzés és a környezetvédelem is. Az Egyesület életében az áttörést a Tanoda jelentette 2014-ben. Ezzel meg tudták valósítani az eredeti céljukat. Álmosdon 30 általános iskolás gyerekkel foglalkoztak, nagyon szép eredményeket értek el. 2015-ben elnyerték a Roma Lányos pályázatot, melyben a tanodás mentorokkal vettek részt. A résztvevő gyerekek zöme már ismerte az Egyesületet és tudta, hogy milyen az, amikor más környezetben ugyanazokkal az értékekkel találkozunk, mint az iskolában. 2016-ban norvég alapú támogatást nyertek, amellyel a roma és nem roma interkulturális párbeszédet segítették elő. A Hozzuk-Visszük projekt fő pályázója a Hajdúsági Hallgatókért és Civilekért Egyesület volt, a Roma Láng Egyesület pedig konzorciumi partnerként vett részt a programban. Ebben a programban középiskolásokkal foglalkoztak, a Roma Lányos programból, akik középiskolások voltak, azok bekerültek ebbe a programba. A program Álmosdon, Bagamérban, illetve Debrecenben valósult meg az egyetemen tanuló diákokkal közösen, ennek keretében a Debreceni Egyetemen egy workshopon is részt vettek. A 2016-os Roma Lányos program keretében és részt vettek kulturális programokban, melyek közül kiemelte a Debreceni Nagytemplomban a Somnakaj koncertet. Nagy élmény volt számukra a saját kultúrájukkal ilyen keretek között találkozni. Az ilyen programok nagyon megerősítik a gyerekeket a kultúrájukban. Egy-egy ilyen program által erős kötődés alakul ki a mentoraikkal is, ez egy folyamat része, ami az iskolapadban tartja őket. A bagaméri tanoda célcsoportja 15 felső tagozatos és 15 középiskolás tanuló. A középiskolások Debrecenben tanulnak különböző szakirányokban. Toborzó rendezvényt szerveztek, melyre meghívták a Református Szakkollégiumot, a Görögkatolikus Roma Szakkollégiumot, a Debreceni Egyetem Mentálhigiénés Központját. Van olyan tanuló, aki a Norvég Alapos programból indult, felvételt nyert a Debreceni Egyetemre és Szakkollégista. A toborzó program fontos eleme volt, hogy az egyetemisták elmondják a középiskolásoknak, hogy ők is innen kezdtek és most már egyetemisták, és megállják a helyüket. A Tanodában a 15 gyerek korcsoportonként tanul, nem mindig egyszerre vannak jelen, és vannak egyéni órák is. Van olyan mentoruk, aki a Debreceni Egyetemen tanul. Az álmosdi Tanoda Kölcseyről kapta a nevét, mert Álmosd a szülőfaluja, melyre nagyon büszkék. A norvég pályázat keretében részt vettek a debreceni Campus Fesztiválon, melyről a Duna TV készített egy kis filmet, amelyet levetítettek a munkacsoportülés résztvevőinek. A Campus Fesztiválon a középiskolások tanulók a

Hajdúsági Hallgatókért és Civilekért Egyesület főiskolásaival és egyetemistáival együtt vettek részt. Részt vettek a Zamat Fesztiválon is, ahol sárgaborsó gulyát főztek, vakarót, cigánypogácsát sütöttek. Ennek a projektnek a keretében sok olyan helyre el tudták vinni a gyerekeket, amire egyébként nem lett volna lehetőségük. Ablakot tudtak nyitni a világra.

Langerné Victor Katalin a Roma Lányos programmal kapcsolatosan megkérdezte, hogy a családok mennyire fogadták el, hogyan értették meg azt, hogy pont a lányt fogják segíteni a családból.

Oláhné Balogh Tímea elmondta, hogy esetükben ez nagyon egyszerű volt, mert az Egyesület zömében nőkből áll, így látták azt, hogy a roma nők milyen sikeresek tudnak lenni. Hitelesek és példaképek a családok számára, tehát ezt nem kellett magyarázni. De a legfontosabb, hogy motiválni kell a szülőt arra, hogy motiválja a gyereket. Abban kell meggyőzni a szülőt, hogy meggyőzze a saját gyerekét. Fontos, hogy a gyerek ugyanazt az értéket kapja a család, a mentorok és az iskola részéről is, hogy egységes szemlélettel vezessék őt. Ez az összefogás jegyében kell, hogy működjön. Az összefogás náluk úgy realizálódik, hogy nem csak a lányát segítik. Példaként említette, hogy Roma Lányos programban részt vevő lány apukája burkoló tanfolyamon vesz részt, a testvére alapkompentencia tanfolyamon. Egy kislányt önmagában nem tudnak segíteni, fejleszteni anélkül, hogy az egész családját ne motiválnák. Ez csak komplexen működik, és a bizalomra épül.

Oláhné Balogh Tímea elmondta, hogy nagyon meghatározza a szervezet működését, hogy milyen kapcsolati rendszerrel bír. Sok szervezetet kerestek meg és most már elérték azt, hogy egy szervezet őket kereste meg. **Jakus László** keresett a Tiszántúlon egy olyan szervezetet, amelyik már fel tud mutatni valamit, és az interneten találta meg az Egyesületet. Felvették a kapcsolatot és azóta együtt dolgoznak és segítik egymás munkáját. Most már három-négy partnerrel együtt adnak be pályázatot. A Hajdúsági Hallgatókért és Civilekért Egyesületen keresztül ismert meg más szervezeteket, amelyekkel újabb partneri együttműködések születtek. Így találkoztak a Roma Szakkollégiumokkal is. A Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület által került be a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoportba, amely az előző ülését Hajdúdorogon tartotta. Elmondta, hogy ott megígérte, hogy próbálnak segíteni a hajdúdorogi telepen élő romáknak. Azóta be is adták a pályázatot a Görögkatolikus Szakkollégiummal, a Karitás Szervezettel és a Czinka Panna Roma Kulturális Egyesülettel. Hisz abban, hogy ez tovább viszi a szervezetek fejlődését, egy magasabb rendű, nagyobb hozadékkal bíró, szélesebb embertömeget megmozgató program felé. Fontos, hogy a partnerség ne csak egy alkalomra szóljon, hanem a kapcsolat megmaradjon. Motiválni kell a partnereket és a bevont célcsoportokat is. A jógyakorlat az, ha jól tudjuk motiválni azokat az embereket, akikre számítunk, akikkel együtt dolgozunk. A Roma Lányos Projektben úgy motiválja a lányokat, hogy amiben gyenge, abban segíti, amiben erős, arra épít, azért, hogy jól érezzék magukat a programban. Ha gyengesége van, merje elmondani! Ha a bizalom megvan, akkor nem lesz szégyenlős. Sok sérelem és lemaradás, hátrány éri őket, ezért bezárkóznak. Ezekben a projekteknél az a feladat, hogy ezeket a gyerekeket tudják kinyitni és tudjanak számukra ablakot nyitni a világra is. Fontos, hogy büszke legyen, érezzen talajt a lába alatt, érezze, hogy van gyökere. Ha ezeket a gyerekeket nem tudják megerősíteni önmagukban, akkor elvesznek. Az Egyesület és a pályázatok legfontosabb küldetése, hogy megerősítse

őket, elhitesse velük, hogy azért mert roma vagy, nem vagy kevesebb. Elkezdni nehéz. Aki a roma nőkkel foglalkozott és köztük él, tudja, hogy milyen nehéz roma feleségnek, anyukának lenni, dolgozni, egzisztenciát betölteni. Ha a párja, a családja nem erősíti ebben, akkor nem fog működni. Erre is mintát adnak a gyerekeknek, hogy hogyan lehet roma értelmiségi nőként megfelelni az életben, a családban is, a munkahelyen is.

Barkóczy Gizella a Roma lányos program kapcsán elmondta, hogy tapasztalataik szerint a lányok akkor érzik jól magukat a közösségben, ha fiúk is vannak. A lányok állandóan a mobiltelefonjukkal foglalkoznak, elsősorban a közösségi oldalakat használják.

Oláhné Balogh Tímea elmondta, hogy tapasztalata szerint a roma lányok is ugyanolyan lányok, mint a magyar lányok. A magyar lányokat is érdekli a fiúkkal való barátság vagy a telefon. Véleménye szerint az ő feladatuk az, hogy az ártó tényezők ellenére megpróbálják az iskolában és a helyes úton tartani őket. Viszont ezt nem lehet a szülők nélkül megtenni. Ha ilyen probléma van, azt a szülőkkel közösen beszélnek meg. Nem lehet a lányokat önmagukban kezelni, csak a szülőkkel együtt tudják ezt elérni. Fel kell tudni mutatni olyan alternatívát, ami érdekli őket, más programokat, más lehetőségeket.

Barkóczy Gizella megjegyezte, hogy Budapesten más a helyzet, mint vidéken.

Tibori Tímea a Roma Nővédelmi Szervezet képviselőjeként beszámolt róla, hogy a Szervezetük eljutott abba a stádiumba, hogy vállalkozzon egy pályázat beadására. A szükségletfelmérés megtörtént. Fontos a bizalom, a nyitottság, a sokszintű képzés, az életvezetés, a jövőtervezés és az önismeret. Nem egyszerűen a szociodemográfiai, meg a közoktatási adatokat vizsgálták meg, hanem elmentek terepre, felmérni milyen a fogadókészség. Nem egyszerűen a pályázati kiírást, mint silabuszt értelmezték. Úgy keresnek partnereket, hogy kiküszöböljék az anomáliákat a későbbiekben az együttműködés során. Olyan partnereket keresnek, akik ott helyben hitelesek. Köszönetet mondott **Oláhné Balogh Tímeának**, hogy a leendő pályázatukban együttműködő partnerként fog közreműködni.

Oláhné Balogh Tímea elmondta, hogy a programmal kapcsolatban bárkinek nagyon szívesen segít a tanácsaival, ötleteivel. Hangsúlyozta, hogy a saját szemléletét mondta el, hogy ezekkel a lányokkal ő hogyan próbál kapcsolatba kerülni, dolgozni velük. Hogy a pályázaton belül milyen eszközökkel nyitják ki a lányokat, hogyan erősítik meg őket, az minden szervezetnek a saját lehetőségeihez mérten eltérő lehet. Vidéken még nincs olyan súlyos és éles probléma, mint a fővárosban.

Langerné Victor Katalin további hozzászólás hiányában az ülést lezárta.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, Igazságügyi Minisztérium

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, Igazságügyi Minisztérium

Jóváhagyta: Langerné Victor Katalin társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár, Emberi Erőforrások Minisztériuma